

La recerca de la font original

Un nou estudi de mossèn Miquel Pujol reflecteix el valor de la documentació antiga

LIDIA CERDÀ

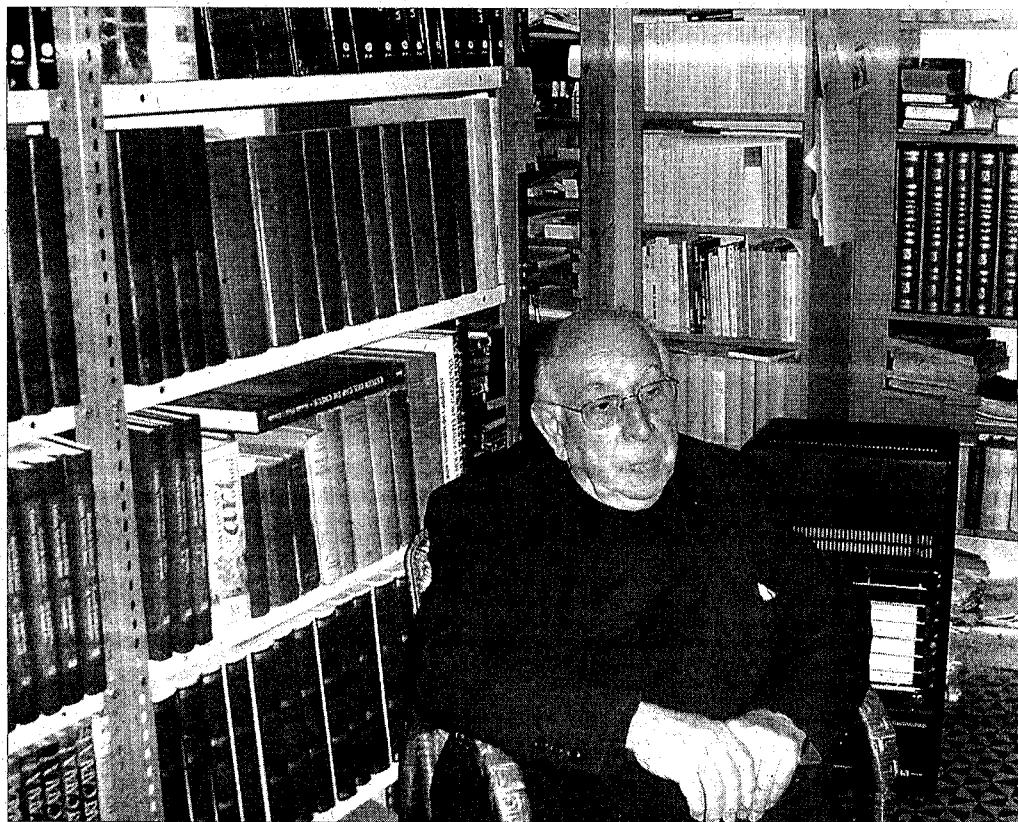
L'Institut d'Estudis Empordanesos ha editat *Pintors i retaules dels segles XIV i XV a l'Empordà*, un nou estudi de mossèn Miquel Pujol que posa al descobert un important treball de recerca i fa interessants aportacions sobre el desconegut art gòtic. "En origen vaig fer un breu article sobre la informació inèdita que havia descobert respecte als artistes, però vista la importància em van demanar que ho ampliés, i al final, es va fer una recopilació amb la informació que ja existia, i el resultat ha estat un acurat catàleg presentat amb una edició de luxe que compta a més amb una portada molt adequada dissenyada per Inès Padrosa, que també ha col·laborat en el pròleg del llibre", explica l'autor.

"El més important de l'estudi és que demostra que a l'Empordà hi ha una mostra documental i artística que abarca tota la gamma del gòtic", explica mossèn Pujol, que al llibre detalla els diversos moments pels quals va passar el corrent artístic. Un moment inicial d'influència italiana que ha donat exemples com el retaule de sant Tomàs de Lladó; més tard arribaria una nova onada que dona fruits com el retaule de santa Caterina a Torroella de Montgrí; l'artista Lluís Borrassà va ser el màxim representant de l'anomenat gòtic internacional, un corrent europeu que defineix més clarament les formes del gòtic i guanya en elegància, el retaule de Cruïlles n'és un clar exemple; un segon gòtic internacional refinat encara més les formes i les humanitzarà, a l'Empordà Bernat Martorell treballa sota aquest estil a Sant Pere de Púbol; i finalment s'introdueix l'estil denominat flamenc, de gran realisme, que ha deixat un únic exemple en tot Catalunya, el retaule de Castelló d'Empúries, del qual mossèn Pujol n'és també un gran estudiós.

CASTELLÓ, UN FOGARD'ARTISTES

"Castelló era aleshores un fogar de tallers pictòrics on venien a aprendre molts artesans segons ens han deixat constància els documents de l'època. Era una capital de comtat i, per tant, no és d'estranyar que fos un centre de poder polític, social, econòmic i artístic", explica mossèn Pujol.

"Precisament una altra de les aportacions del llibre és la descoberta de tot un llistat d'artistes fins ara desconeguts. "En els contractes d'aprenentatge de l'època ja es parla de l'art de la pintura. És clar que el concepte d'artista era diferent de com s'entén avui dia, però aquesta referència ja ens indica alguna cosa. Els artistes de fet eren artesans, pintors, que tenien plena consciència de la importància de la seva tasca, tot i que la societat en si no els valorava", comenta Miquel Pujol, que en tots els seus estudis es caracteritza per anar a cercar la font original, el document. "M'interessa anar a la font original pel que té d'inèdit, i a més és molt interessant remenar entre els arxius. Una vegada recordo que vaig trobar un document que em va fer molt feliç. Era una acta d'una batalla a ultrança, o sigui a mort, un document molt

Mossèn Miquel Pujol a la seva rectoria de Vilafant, envoltat de llibres (Foto: Lidia).

rar perquè abunden les cartes però no les actes. A partir del document el basto d'informació i en surt un petit estudi", explica mossèn Pujol, que ha treballat especialment amb la documentació de Castelló d'Empúries, la seva vila natal, i a la qual ha dedicat la major part dels seus estudis.

"Ja vaig fer un escrit sobre la gran riquesa documental que tenim a Castelló. Conec tots els arxius, i personalment m'interessen sobretot els protocols notariais, que és on es reflecteix la vida social. També hi ha l'arxiu Medinaceli, un important conjunt de documentació, però és patrimonial, d'una gran família però simplement reflecteix els moviments d'aquella família concreta", explica mossèn Pujol. Uns bons coneixements de llatí, indispensables per a una bona lectura de les fonts, i un gran interès per la història, són les coses que han mogut mossèn Pujol a rebucar entre els arxius i treure a la llum importants estudis com *Els templers a l'Empordà*, *La comanda del Temple de Castelló d'Empúries*, *El cerimonial dels consols de Castelló d'Empúries*, *El fossar dels jueus de Castelló d'Empúries* o *Poesia occitanocatalana de Castelló d'Empúries*. Precisament aquest darrer treball és un dels que més valora Miquel Pujol, "vaig descobrir unes poesies de finals del segle XIII escrites per una fornada de gent que volia continuar la tasca dels ja desapareguts trobadors".

La condició de basilica per a Santa Maria de Castelló d'Empúries està a les portes de Roma

L'església de Santa Maria de Castelló d'Empúries ha estat sens dubte un dels grans temes d'estudi de mossèn Miquel Pujol, i precisament el temple està aquests dies en el centre de l'interès dels castellonins per dos motius. El primer és la restauració que ha tingut lloc de l'orgue barrocc, un treball que ha durat uns trenta anys i els resultats del qual es podran admirar finalment dimecres, 8 de desembre, enmig d'un acte festiu que consistirà en un concert de músiques variades. Els donatius dels veïns de Castelló d'Empúries, de la gent que visita l'església i també de l'Ajuntament de la vila han fet possible el finançament dels treballs de recuperació d'aquest instrument, que està a càrrec de l'Associació Amics de l'Orgue, que des del 1996 coordina un gran nombre d'activitats relacionades amb el instrument.

Construït a principis del segle XIX, l'orgue castelloní va ser durant molt de temps l'únic a Catalunya que tenia quatre teclats manuals, i estava en mal estat a causa dels atacs patits durant la Guerra Civil. De la seva restauració se n'ha ocupat un dels orgueners amb més prestigi, Gerhard Grenzing.

El segon assumpte que afecta al principal monument de la vila és el procés endegat per aconseguir la condició de basilica. Tothom coneix l'església de Santa Maria com la catedral, perquè es va construir amb la idea que fos seu del bisbe, cosa que mai va produir-se a causa de l'oposició del Bisbat de Girona. Ara, però, s'ha iniciat un procés de sol·licitud per atorgar a l'església la condició de basilica, un títol que es dona a esglésies importants per la seva significança històrica i constitueix un reconeixement important, a més de la possibilitat d'accedir a subvencions. De moment ja s'han fet tots els passos i s'ha aconseguit el vistiplau, només resta anar a Roma, on el papa ha d'aprovar definitivament la petició.

En aquest sentit mossèn Pujol és optimista i assegura que l'únic que tem és que els castellonins continuaran anomenant l'edifici la catedral, enlloc de basilica. "L'altre dia vaig coincidir amb el Bisbe i em va comentar que tot estava aprovat i només faltava anar a Roma, i, en principi, si la sol·licitud està ben argumentada, que penso que sí, no hi ha d'haver impediments", afirma mossèn Miquel Pujol.